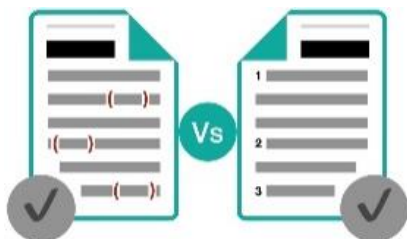

CITOVANIE VERZUS ODKAZOVANIE: pochopenie kľúčových rozdielov

Mgr. Zuzana Melegová

Akademické písanie sa nezaobíde bez dvoch základných aspektov, ktorými sú **citovanie** a **odkazovanie** na použité zdroje. Ich správnym používaním a dodržiavaním je zabezpečená integrita, dôveryhodnosť a etickosť vedeckého publikovania. V krátkych heslách si predstavíme

definície, kľúčové princípy a rozdiely týchto bibliografických termínov.

CITOVANIE

Citovanie znamená modifikované (parafráza) alebo presné (citát) uvedenie slov, textov, či celých myšlienok iného autora, ale aj spomenutie alebo zhrnutie práce iného autora v našom texte. Používa sa na podporu vlastných argumentov a zvýšenia odbornosti vlastnej práce, a poskytuje zdrojový materiál k pôvodným/citovaným autorom.

Prečo citovať:

- *ochrana pred plagiátorstvom*: systematické a správne citovanie chráni autora pred obvinením z plagiátorstva, ktoré sa považuje za vážny etický prehrešok,
- *posilnenie dôveryhodnosti a odbornosti práce*: odkazy na použité zdroje umožňujú čitateľom pochopiť, odkiaľ informácie pochádzajú, čím sa zvyšuje transparentnosť a zodpovednosť pri písaní,
- *poskytnutie zdrojov na ďalšie štúdium*: v oblasti vedy a výskumu je presnosť a spoľahlivosť informácií kľúčová, citovanie poskytuje čitateľom možnosť overiť si použité informácie alebo získať podrobnejšie údaje o pôvodných zdrojoch,
- *odborný dialóg*: citácie umožňujú pripojiť sa k širšiemu akademickému dialógu, odkazy na iné výskumy alebo publikácie umiestňujú danú prácu do širšieho kontextu a tiež nadväzujú na predchádzajúce poznatky.

Ako citovať:

- *priame citovanie*: doslovné prevzatie textu, ktoré sa uvádza v úvodzovkách s presným zdrojom,
- *nepriame citovanie alebo parafráza*: vyjadrenie myšlienky autora napísané vlastnými slovami, taktiež sa uvádza zdroj citovania (už bez úvodzoviek),
- *všeobecne známe informácie*, ktoré sú ľahko overiteľné v príručkách a encyklopédiách nie je potrebné citovať.

Citačné štýly:

Citovanie sa riadi špecifickými štandardmi a pravidlami, ktoré sú súčasťou akademických noriem a zabezpečujú jednotnosť v písaní. Poznáme niekoľko tisíc rôznych citačných štýlov, napríklad APA, Chicago, ISO 690, MLA a iné.

Techniky citovania:

Zvolená technika citovania má vplyv na formu citácie a tvorbu zoznamu použitej literatúry. Jedná sa teda o spôsob prepojenia citácií (v texte) so zoznamom použitej literatúry (na konci textu). Poznáme tri techniky citovania:

- technika číselných odkazov,
- technika priebežných poznámok pod čiarou,
- technika prvého údaja a dátumu.

Tipy pre správne citovanie:

- vždy overiť formát citácie v súlade s vopred zvoleným citačným štýlom,
- využívať nástroje na správu citácií, napr. Zotero, CitacePRO a iné.

Najčastejšie chyby pri citovaní:

- absencia odkazu pri použití cudzích myšlienok,
- nesprávny formát citácie,
- nesprávne alebo nejasne uvedené parafrázovanie,
- časté používanie autocitácií.

ODKAZOVANIE

Vedecká alebo odborná práca obsahuje odkazy na zdroje, a teda na použitú literatúru, kde sa nachádzajú pôvodné informácie. Práve na základe odkazovania zdrojov je možné overiť správnosť a dôveryhodnosť tvrdení.

Bibliografický odkaz:

Skrátený záznam o citovanom dokumente, ktorý autor použil pri písaní práce. Uvádza sa v zozname bibliografických odkazov a slúži na jeho presnú identifikáciu.

Zoznam použitej literatúry:

Ide o množinu bibliografických odkazov na citované dokumenty. Predstavuje zoznam zdrojov na konci práce, kde sú podrobne uvedené všetky použité zdroje, prípadne aj odporúčané zdroje.

CITÁCIA

Označuje citované miesto alebo uvedenie príslušného odkazu na literatúru iného autora v rámci textu. Práve prostredníctvom citácie sa identifikuje publikácia, z ktorej je informácia prevzatá alebo parafrázovaná. Ak je v jednej publikácii viackrát citovaná tá istá publikácia, v zozname použitej literatúry sa uvádza ako jeden bibliografický odkaz.

Autocitácia:

Autor vo svojej práci odkazuje na svoje vlastné predchádzajúce publikácie. Hoci autocitácie môžu byť užitočné, je dôležité ich používať transparentne.

Citovanie a odkazovanie sú dôležité nielen z pohľadu publikačnej etiky, dokladujú tiež široký prehľad autora v téme a zasadzujú publikáciu do kontextu súčasných poznatkov. Pomáhajú vytvárať prepojenia medzi inými poznatkami a výsledkami vedeckovýskumnej činnosti. Pri akademickom písaní je dôležité odkazovať len na relevantné publikácie iných autorov a vyhýbať sa nadmernému používaniu autocitácií. Tým sa zabezpečí objektivita a kvalita výskumu.

Použité zdroje:

[1] LICHNEROVÁ, Lucia. Citovanie a odkazovanie na použité zdroje podľa nového štandardu ISO 690 (2010) Časť 2: Prvky a techniky citovania. *ITlib : informačné technológie a knižnice*. 2013, no. 3, s. 48-55.

[2] Príloha č. 10 k vyhláske č. 397/2020 Z. z. Charakteristika vybraných termínov na účel evidencie výstupu publikačnej činnosti a evidencie ohlasu na výstup publikačnej činnosti. In *Slov-lex.sk: právny a informačný portál* [online]. 19.12.2020 [cit. 2024-12-04]. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-pred-pisy/SK/ZZ/2020/397/>

[3] SALOMÃO, Angélica. Vlastná citácia: príručka, ako ju efektívne používať. In *Mindthegraph.com* [online]. Cactus Communications, 06.09.2023 [cit. 2024-12-01]. Dostupné na: <https://mindthegraph.com/blog/sk/autocitacia/>

Zdroj obrázka:

ThePhdHub: <https://thephdhub.com/wp-content/uploads/2021/02/Citation-vs-references.002.jpeg>